

судової інформаційно-телекомунікаційної системи з метою автоматизації документообігу, можливості дистанційної участі та таким чином забезпечення усіх учасників кримінального процесу

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

2. Про затвердження Переліку спеціальних закладів з надання психіатричної допомоги – наказ Міністерства охорони здоров'я № 516 від 20.03.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0516282-18#Text>

4. Під обстрілами і без можливості порятунку: як переживають російське вторгнення місця несвободи. URL: <https://zmina.ua/event/pid-obstrilamy-i-bez-mozhlyvosti-poryatunku-yak-perezhyvayut-rosijske-vtorgnennya-mischzya-nesvobody/?fbclid=IwAR3GQATZcc4si2rgvQcxbG8nxCOtH8AuSPztPVvdyPoljOP31JN1t5wG6mc>

Тютюнник Ростислав Сергійович,
здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО У ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ЛЕГАЛІЗАЦІЇ МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ЩО ВЧИНЕНО ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Відповідно до концептуальних положень вітчизняної процесуальної та криміналістичної науки допит є основним процесуальним засобом отримання показань, що відображають вербальну інформацію, що має значення для розслідування. Тому питання тактики проведення допиту є надзвичайно важливим для отримання інформативних показань, подолання установки на дачу неправдивих показань і подолання інших психологічних бар'єрів під час проведення даної слідчої (розшукової) дії [3, с. 105-110].

Враховуючи, що вербальна інформація має суттєве доказове значення практично для кожного кримінального правопорушення, незалежно від його категорії, допит найчастіше виступає найпоширенішою слідчою (розшуковою) дією. Не є винятком і подальше дослідження діянь, відображених в документації, про ті чи інші фрагменти злочинної діяльності – легалізації (відмивання) злочинного майна, що відбивається у свідомості низки осіб, які є свідками, потерпілими, підозрюваними.

Предмет допиту підозрюваного щодо причетності даної особи до предикатного злочину, залежно від складу інкримінованого основного діяння, вимагає звернення до відповідної приватної криміналістичної методики. Предмет допиту підозрюваного, що охоплюється встановленням складу саме легалізації (відмивання) майна, одержаного внаслідок вчинення кримінального правопорушення, вчиненого злочинною організацією. (спільнотою), має передбачати такі основні аспекти:

- який тип злочинного формування (злочинна спільнота, організована група, група осіб) та спеціалізація, скільки співучасників та хто саме входить до злочинної організації (далі – якщо не вказано інше, то в відповідну іншу кримінальну спільність), хто є організатором та керівником організованої групи, коли та ким вона створена, яким чином і ким визначаються обов'язки кожного співучасника, які заходи конспірації робляться;

- як давно, яким чином і за яких обставин особа, яка допитується вступила до організованої групи, що послужило спонукальною причиною; які обов'язки в злочинній організації виконував допитуваний, хто та які саме давав йому вказівки та доручення, пов'язані з кримінальною діяльністю;

- кому із співучасників належить ідея про легалізацію (відмивання) майна, отриманого внаслідок вчинення злочинів; що відомо допитуваному про суб'єкта (суб'єктів) вчинення предикатного злочину та про обставини вчинення предикатного злочину; яким чином підтримується зв'язок між суб'єктами основного злочину; чи носить цей зв'язок або діяльність серійний характер;

- хто приймав рішення щодо легалізації конкретного майна, отриманого внаслідок вчинення певного (конкретного) злочину, розробляв способи та прийоми легалізації, заходи конспірації та інші заходи забезпечення невразливості співучасників злочину;

- хто розподіляв обов'язки між співучасниками, здійснював інші організаційні та керівні повноваження щодо підготовки та проведення конкретного епізоду;

- у чому полягала схема з легалізації (відмивання) злочинного майна: які фінансові операції та інші угоди та в якій послідовності планувалися;

- у кого і де зберігалися печатки організацій, які мають ознаки фіктивної діяльності, у кого зберігалися документи, особливо значущі з погляду укладання угод (наприклад, паспорти на підставних осіб, інші документи на підставні організації тощо);

- як і в якому обсязі допитуваним та іншими учасниками виконувались зобов'язання щодо угоди; якщо зобов'язання не виконувались у повному обсязі, то які саме, в якій частині та з якої причини;

- хто і яким чином здійснював облік легалізованого (відмивного) майна, а також облік отриманого злочинного майна після завершення процесу легалізації; яким чином в злочинній організації здійснювалося розподіл прибутку між виконавцями; які матеріальні цінності (гроші та інші цінності) були отримані особисто допитуваним: коли, у зв'язку з чим, у якому розмірі чи еквіваленті; як він ними розпорядився;

- який загальний (сумарний) розмір майна, одержаного внаслідок вчинення злочинів та легалізованого шляхом застосування даних злочинних схем;

- де, коли, ким і за яких обставин діяльність злочинної організації була припинена.

Допит підозрюваного у кримінальних провадженнях щодо легалізації (відмивання) майна, отриманого внаслідок вчинення злочину істотно відрізняється, по-перше, від наступних типових проміжних ситуацій:

- розслідування легалізації (відмивання) злочинного майна здійснюється в рамках основного (вихідного, предикатного) злочину, одночасно з ним;

- розслідування легалізації (відмивання) злочинного майна здійснюється у рамках самостійного кримінального провадження; до провадження долучено матеріали раніше розслідуваного кримінального провадження за предикатним злочином;

- розслідування легалізації (відмивання) злочинного майна здійснюється у рамках самостійного кримінального провадження; до провадження на момент допиту ще не долучено матеріали раніше розслідуваного кримінального провадження за предикатним злочином.

Така ситуація може складатися під час затримання особи безпосередньо на місці події, що не збігаються територіально та хронологічно з місцем та часом вчинення основного злочину. Наявність зазначених проміжних ситуацій визначає відмінності в предметній галузі допиту. Особа допитується або одночасно за епізодами, пов'язаним із вчиненням предикатного злочину та епізодам легалізації, або лише за епізодами легалізації. По-друге, тактичні особливості допиту підозрюваного визначаються одноосібним чи груповим (організованим) характером легалізації (відмивання) майна, що має злочинне походження. Вивчені криміналістично значущі ознаки легалізації (відмивання) майна, одержаного внаслідок вчинення кримінального правопорушення злочинною організацією (спільнотою), дозволили зробити висновок про переважно груповий або організований характер легалізації (відмивання) [3, с. 186-195].

Тому під час планування тактики допиту підозрюваного у конкретних кримінальних провадженнях про легалізацію (відмивання) майна, одержаного внаслідок вчинення кримінального

правопорушення злочинною організацією (спільнотою), необхідно враховувати рекомендації щодо допиту підозрюваних у злочинах, що носять груповий або організований характер. По-третє, особливості допиту залежить від позиції підозрюваного за фактом підозри його у причетності до вчинення злочину: предикатного та (або) легалізації (відмивання) злочинного майна [1, с. 174-177].

Якщо до кримінального провадження, долучені матеріали раніше розслідуваного провадження за предикатним злочинном, то слідчий має достатньо інформації про джерела надходження в кримінальний обіг майна, а також, якщо легалізацію (відмивання) злочинного майна здійснюють суб'єкти вихідного злочину, то слідчому доступна доказова та характеризуюча інформація щодо суб'єктів злочину. Це дозволяє краще визначити позицію підозрюваного, продумати лінію поведінки, спрямовану на встановлення психологічного контакту та забезпечення готовності особи до укладання угоди про співпрацю зі слідством.

Якщо підозрюваний не взятий під варту, або якщо він вже відбуває покарання за скоєння предикатного злочину, то доцільно, щоб допиту підозрюваного передувала підготовка, у тому числа шляхом вивчення та аналізу інформації, що міститься в різних документи, вилучених в результаті обшуку або інших процесуальних дій, в різних організаціях, взаємодіяли з підозрюваним, а також у тих, що надійшли у відповідь на запити з офіційних установ.

Розробляючи попередній план проведення допиту, перелік з'ясовуваних питань, лінію поведінки слідчого щодо постановки даних питань, слід також заздалегідь підготувати ці документи для пред'явлення як доказів, водночас виключаючи можливість передчасного ознайомлення допитуваного зі змістом, а у необхідних випадках – також виключаючи можливість сприйняття допитуваним самого факту наявності цих документів у розпорядженні слідчого.

Список використаних джерел

1. Климчук М. П., Фурман Я. В. Тактичні особливості допиту підозрюваних – членів організованих злочинних угруповань. Юридичний науковий електронний журнал. №1. 2017. С.174-177.

2. Криміналістика: підручник: у 2-х т. Т. 1 / А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А.В. Іщенко та ін.; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Малярової; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 384 с.

3. Чернявський С.С. Особливості допиту свідків та підозрюваних (обвинувачених) під час розслідування злочинів у сфері господарської діяльності. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2004. № 5. С. 186–195.